

Практикадан өтудің
бағдарламасы мен
әдістемелік нұсқаулардың
Титул парағы

Нысан
ПМУ ҰСН 7.18.04/11

Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігі

С.Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университеті

Психология және педагогика кафедрасы

5В090500-Әлеуметтік жұмыс мамандығы студенттері үшін
өндірістік практикасын өту бойынша

БАҒДАРЛАМА ЖӘНЕ ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУЛАР

Павлодар

Практиканы өту,
практикалардың
бағдарламасы бойынша
бағдарлама және әдістемелік
нұсқаулардың парағы

Нысан
ПМУ ҰСН 7.18.04/11

Бекітемін

ОІ бойынша проректоры
_____ ПфейферН.Э.

«___» _____ 20__ г.

5В090500-Әлеуметтік жұмыс мамандығы студенттері үшін
өндірістік практикасын өту бойынша

БАҒДАРЛАМА ЖӘНЕ ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУ

Бағдарлама ҚР Үкіметінің, 23.08.2012 ж. №1080 бабымен бекітілген жоғары білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты мен ҚР ҰҚ 17 мамыр 2013 ж., №499 бекітілген жоғары және жоғары өндірістік орнынан кейінгі мекемелердің іс әрекетінің типтік ережелері негізінде құрастырылған.

Құрастырушы: _____ аға оқытушы, пед магистрі Жомартова А.Д.

Психология және педагогика кафедрасы

Кафедра отырысында ұсынылған, «___» _____ 20__ ж. №___ хаттамасы

Кафедра меңгерушісі _____ Бурдина Е.И. «___» _____ 20__ ж

ГПФ ОӘК мақұлдаған «_____» _____ 20__ ж. №_____ Хаттамасы

ОӘК төрайымы _____ Ксембаева С.К. «_____» _____ 20__ ж.

КЕЛІСІЛДІ

Факультет деканы _____ Сарбалаев Ж.Т. «_____» _____ 20__ ж.

МАҚҰЛДАНДЫ:

КПЖЖОБ бастығы _____ Жанпеисова З.М. «_____» _____ 20__ ж.

ОӘБ бастығы _____ Жуманкулова Е.Н. «_____» _____ 20__ ж.

Университеттің оқу-әдістемелік кеңесі мақұлдады:

«_____» _____ 20__ ж. №_____ Хаттамасы

Оқу үдерісінде өндірістік тәжірибенің мақсаты және міндеттері

Студенттердің өндірістік практикасы әлеуметтік қызметкердің кәсіби қызметінің нақты саласындағы жұмысымен студенттерді таныстырудың негізгі кезеңі және оқу процесінің құрамдас бөлігі болып табылады. Осы кезеңде студенттер қарым-қатынас пен жасалған бақылау нәтижелерін өңдеу ерекшеліктерін меңгереді.

Тәжірибе әлеуметтік қызметкердің кәсіби даярлығының маңызды бөлігі ретінде мына **мақсаттарға** жетуге бағытталған: «Әлеуметтік жұмыс» мамандығы білімді тәмәмдәуші студенттердің теориялық курстарды меңгеру барысында алған білім, білік, дағдыларын практика жүзінде қолдану барысында бекіту болмақ, мамандығы бойынша практикалық біліктіліктер мен дағдыларға иелену, болашақ маманның келешекте әлеуметтік қызмет саласының маманы болуына дайындығын тексеру, өздігінен шешім қабылдау біліктілігін дамыту.

Міндеттері: өндірістік практиканың жалпы міндеттері болып мамандық бойынша практикалық икемділік пен тәжірибені игеру танылады және болашақ маманның кәсіби дайындығын бағалау болады

Өндірістік практиканың арнайы міндеттері келесілер:

- Әлеуметтік жұмыстың өзекті мәселелер аймағында өзіндік зерттеу жүргізу біліктіліктерін жетілдіру;
- Әлеуметтік жұмыс салалары бойынша арнайы әдебиеттер мен құжаттарды өңдей алу біліктілігін жетілдіру ;
- Әлеуметтік болжам жасау мен проектилеу тәжірисін тереңдету;
- Халықтың әртүрлі топтарына қатысты көмек көрсету жолдары жайды білімдерін кеңейту;
- Әлеуметтік жұмыс технологияларын іс жүзінде қолдана алу біліктіліктерін дамыту;

- Әлеуметтік көмекке қажетсінетіндерге арнайы көмек көрсету ісін меңгерту;
- Клиентпен жеке дара жұмыс істеу біліктілігімен қаруландыру, ауданның әлеуметтік портретін жасауға үйрету;
- Халықпен әлеуметтік-педагогикалық әдістерді қолдана жұмыс істеу машығына иелендіру;
- Ұйымның қызметкерлерімен, әріптестерімен қарым-қатынас құра алу біліктілігін дамыту.

Практиканың өту орны.

«Әлеуметтік жұмыс» мамандығы бойынша оқитын студенттердің өндірістік практикасының базасы ретінде келесі мекемелер ұсынылады: зейнетақы қоры мен оның бөлімшелері, халыққа қызмет көрсетудің аудандық және қалалық бөлімшелері, халықты жұмыспен қамту орталықтары, қалалық, аудандық наркодиспансерлер,, жетім балалар үйлері, қарттар үйлері және т.б. әлеуметтік сала ұйымдары.

Пререквизиттер: «социология», «әлеуметтік жұмыстың экономикалық негізі», «әлеуметтік жұмыстың теориясы мен технологиясы», «құқықтану», «әлеуметтік медицина негіздері», жалпы білім алу пәндері

Постреквизиттер: диплом алдындағы практика, дипломдық жұмыстың тақырыбын зерделеу кезінде өндірістік практика барысында алынған мәліметтердің пайдасы өте зор.

Өндірістік практиканы өту кестесі (барлығы-300 сағат)

:№ п/п	Практика бөлімдері	Өндірістік практика кезіндегі жұмыс түрдері	Бақылау түрі
1.	Дайындық Мекемемен танысу, еңбек етудің ішкі ережелерімен танысу, өндірістік инструктаж, оның ішінде техника қауіпсіздігімен танысу.	Күнделікке жазба тіркеу	
2.	Өндірістік	Өндірістік тапсырмаларды орындау, әдебиет көздері бойынша нақты мәліметтерді жүйелеу, жинау мен өңдеу.	Күнделікке жазба тіркеу
3.	Аналитикалық	Өндірістік практика кезінде алынған ақпараттарды өңдеу, практиканттың жұмысына мінездеме, сипаттама алу	Күнделікке жазба тіркеу
4.	Есеп беру	Тәжірибе бойынша есеп беру, күнделікті тапсыру, практика жетекшісінің ескертулерін түзету,	Есеп беру құжаттары

Практика мазмұны:

Қарт адамдар мен мүгедектер үшін әлеуметтік қызмет етуді әлеуметтік реабилитациялық шаралар арқылы жүзеге асыру. Өндірістік тәжірибе шеңберінде студенттер кәсіби қарым-қатынас дағдылары мен шеберлігін игереді және әлеуметтік қызметкердің кәсіби қызметін орындайды.

Тәжірибе өту процесінде олар тесттер, сауалнамалар, сұхбат, бақылау сияқты әлеуметтік-психологиялық зерттеудің базалық әдістерін игеруі қажет.

Өндірістік практикасы кезінде әлеуметтік жұмыс мамандығының студенттері әлеуметтік ұйымның негізге алатын құжаттарымен танысып, көшірмелерін түсіріп алулары тиіс. Әлеуметтік қызмет көрсету саласының ерекшеліктері мен проблемаларын шынайы жағдайда көру студент үшін маңызы зор болғандықтан, практикант мекемеде белгіленген жетекшінің тапсыры бойынша қосымша тапсырмаларды іркіліксіз орындауы тиіс. Практика кезінде клиенттердің іс қағаздарымен танысу, әлеуметтік қызметкерге түрлі мәселелерді шешуге септігін тигізу керек.

Әлеуметтік көмекке мұқтаж адамдардың түрлі категорияларына қажетті көмек беру жұмысына белсенді қатысып, түрлі алдын алу шараларын өздігінен ұйымдастыру жұмысын жүзеге асыру керек.

Өндірістік практикаға берілетін тапсырмалар

1. Өндірістік практиканы өті жоспарын жасау.
2. Әлеуметтік жұмыстың негізгі жұмыс түрлері мен формаларын зерделеу.
3. Әлеуметтік жұмысқа қатысты нормативтік құжаттармен танысу.
4. Отбасының әлеуметтік паспортын құрастыру.
5. Әлеуметтік мекеменің іс әрекетін анализдеу.

Тәжірибе бөлімдерін орындау бойынша нұсқаулар

Тәжірибеден өтпес бұрын, студент тәжірибе бағдарламасын зер салып меңгеруі керек және тәжірибе жетекшілері берген тапсырмаларды орындауға дайын болу, нақты тәжірибелік мәселелерді шешу үшін тиісті нормативтік материалдарға жүгінуі қажет. Тәжірибеден өту кезеңінде болсын, дайындық кезінде болсын туындаған сұрақтар бойынша оқу, монографиялық әдебиетке, мерзімді баспасөзде жарияланатын материалдарға жүгіну ұсынылады.

Осы тәжірибенің бағдарламасы негізінде студент-тәжірибеленушіге тәжірибе жетекшісімен (мекеменің тәжірибелік қызметкерімен) бірге тәжірибе өтуінің нақты жоспарын жасау ұсынылады.

Өндірістік тәжірибесінің жеке жоспарының үлгі схемасы

Жұмыстың	жоспарланған	Жоспарланған	Орындалға
----------	--------------	--------------	-----------

нысандары (білім беру мекемесі психологының сауалы бойынша жұмыс, сабақтар, іс-шаралар)	жұмысты өткізудің күнтізбелік мерзімдері	ны туралы белгі
1.		

Жеке жоспарды құрастыру кезіндегі келесі маңызды жағдай әлеуметтік жұмыс бойынша іс-шараны өткізу мүмкіндігін талқылау, оның тақырыбы мен болжалды күнін келісу болып табылады. Егер мекемедегі тәжірибеде бір уақытта бірнеше студенттер жұмыс істесе, онда олар күштерін біріктіріп, әлеуметтік жұмыс бойынша шара (ата-аналар жиналысы...) өткізе алады.

Оқу тәжірибесінің жеке жоспарында жұмыстың негізгі нысандары сияқты (сабақтар, зерттеулер жүргізу), ағымдағы жұмыс түрлерін (әдіскерлермен, тәрбиешілермен, психологпен кеңес, балалармен сұхбат және т.б.) де қарастыру қажет.

Зерттеу әдістері: бақылау, сауалнамалар, тесттер.

Қабылдау әдісі қойылған тапсырмалардың ішінен бірінші және екіншісін шешу үшін қолданылады. Зерттеу объектісін таңдау үшін (белгілі қиыншылықтары бар бала) зерттеудің бірінші кезеңінде жалпы бақылауды (3-4 сеанс) қолдану қажет. Оның көмегімен қиыншылық саласы анықталады, қиыншылықтардың бар екендігін айғақтайтын, сыналатын баланың мінез-құлқында, қызметінде, қарым-қатынасында сипатты белгілер байқалады. Объект таңдалғаннан кейін, дүркінді қабылданған бақылау қолданылады (5-7 сеанс). Қабылданған бақылаудың басты мақсаты негізделген болжамды ұсыну үшін материалды жинау болып табылады.

Нысандандырылған бақылау нәтижелерін ескере отырып құралған сұзбат баланың осы немесе басқа қиыншылықтарының себептерін түсінуге не құптауға (толығымен немесе ішінара), немесе ұсынылған болжамды жоққа шығару (толық не ішінара). Сонымен қойылған зерттеу тапсырмаларынан үшіншісі сұхбат арқылы шешіледі.

Тәжірибе кезіндегі студенттердің міндеттері

Студент кредит саны арқылы белгіленетін апталарда өндірістік тәжірибесінде болуға міндетті, кредиттің жалпы көлемі – 4, тәжірибенің ұзақтығы – 10 апта, пәннің еңбек сыйымдылығы – 300 сағат. Студент тәжірибе бағдарламасында қарастырылған жұмыстардың барлық түрлерін уақытылы орындауы қажет.

Тәжірибе кезеңінде ол қоғамдық белсенділік, өзінің жұмысына, мамандығына, терең қызығушылық пен махабатын көрсетуі тиіс, педагогикалық әдептің, ұйымдастырушылықтың үлгісі болуы керек.

Тәжірибе бағдарламасына сәйкес студент тәжірибе жетекшісімен өзінің жеке жоспарын құрастырады. Тәжірибе барысында студент күнделік толтырады, мұнда ол бақылау нәтижелерін белгілейді, өзінің жұмысын талдайды.

Тәжірибеленуші мекеменің ішкі тәртіп ережелеріне, тәжірибе жетекшісі мен әкімшілік өкімдеріне бағынады. Тәжірибеленушіге қойылатын талаптарды орындамаған жағдайда, ол тәжірибе өтуден шеттелуі мүмкін. Дәлелді босатқан жағдайда (ауырғанда және т.б.) топ жетекшісіне тиісті ақтайтын құжатты ұсыну керек.

Студент-тәжірибеленушілер:

- Әлеуметтік мекеменің әкімшілігіне тәжірибе барысы және ұйымдастырудың барлық мәселелері бойынша жүгінуге;

- оқу-тәрбиелік процесті жетілдіру, тәжірибені ұйымдастыру бойынша ұсыныстар енгізуге;

- кемшіліктерді (егер олар болса) жою бойынша жұмысты одан арғы жалғастыру үшін негізгі мекеменің тәжірибе жетекшісінен топ (сынып) құрамы, жеке тұлға, олардың сапалы мінездемесі туралы мәліметтерді алуға құқылы.

Студент-тәжірибеленушілердің міндеттері:

- белгіленген мерзімде тәжірибе басталғанға дейін нұсқаушы конференцияға қатысу;

- тәжірибе бағдарламасын зерделеу;

- университет бұйрығы бойынша белгіленген мекемелерінде белгіленген мерзімде тәжірибеден өту;

- кафедра жетекшісінен және тәжірибені өту орны бойынша тәжірибе басшылығының барлық тапсырмалары мен нұсқауларын орындау;

- тәжірибе өтіп жатқан ұйымның, мекеменің ішкі тәртіп ережелерін сақтау;

- осы білім беру мекемесінің әкімшілігіне, тәрбиешілеріне, қызметкерлеріне құрмет көрсету;

- орындалған жұмысқа және оның нәтижесі штаттық қызметкерлермен бірдей болуына жауапты болу;

- тәжірибеде басшылық ететін тұлғаларды өзіңнің орнында болмау уақыты туралы хабардау ету;

- тәжірибе бағдарламасының барлық бөлімдерінің орындалуы жазылатын күнделікті күн сайын толтыру;

- бағдарлама нұсқауларына, жеке тапсырмалары мен тәжірибе жетекшісінің қосымша нұсқауларына сәйкес тәжірибе нәтижесі бойынша есеп беру.

Тәжірибе қорытындылары бойынша білім алушылар жетекші мен кеңес беруші тексерісінен өтетін және кафедра меңгерушісінің өкімімен құрылатын комиссия алдында қорғалатын есеп тиісті кафедраға ұсынылады. Есепті қорғау нәтижелері бағалардың белгіленген балдық-рейтингтік әріптік жүйесі бойынша дифференцияланған сынақен бағаланады.

Тәжірибеден өтпеген, тәжірибе бағдарламасын орындамаған, жұмыс туралы жағымсыз пікір немесе есепті қорғаған кезде қанағаттанарлықсыз баға алған білім алушылар теориялық оқытумен қатарлас келесі академиялық кезеңге немесе жазғы семестрге қайтадан тәжірибеге жіберіледі.

Тәжірибе кезеңінде мекемеде жұмыс істейтін студенттердің бірі топ басы болып тағайындалады. Топ басы міндеттеріне студенттердің келуінің есебі, топ жұмысын жалпы ұйымдастыру, тәжірибе жетекшілерінің тапсырмаларын орындау кіреді.

Өндірістік практика бойынша есеп беру құжаттары

- 1 Титулдық бет.
- 2 Өндірістік практика күнделігі;
- 3 Студенттің практика бойынша толық есебі;
- 4 Отбасының әлеуметтік паспорты;
- 5 Әлеуметтік қызмет клиентінің психологиялық-педагогикалық мінездемесі;
- 6 Қосымша материалдар.

Тәжірибе нәтижелерін бағалау критерийлері.

Білім алушының есебін тәжірибе жетекшісі тексереді және кафедра меңгерушісінің өкімімен құрылған комиссия алдында қорғалады. Қорытынды баға тәжірибе базасынан тәжірибе жетекшісінің бағасы ескеріліп қойылады, оның қорытынды бағадан салыстырмалы салмағы 40 % құрайды, және университет атынан жетекші ұсынған есепті қорғау бойынша бағасы ескеріле отырып қойылады, оның қорытынды бағадан салыстырмалы салмағы 60 % құрайды. Есепті қорғау нәтижелері белгіленен балдық-рейтингтік әріптік бағалау жүйесі бойынша дифференцияланған сынақпен бағаланады.

Осыған орай:

- Сипаттауда айтылған пікір;
- Күнделіктегі жазбалардың мазмұны мен оны толтыру ұқыптылығы;
- Есеп сапасы;
- Қорытынды конференцияда сөз сөйлеу ерекше ескеріледі.

Есепті тапсыру мерзімдерін бұзғаны, дәлелсіз босатулар немесе қандай да бір тапсырмаларды орындаудан бас тарту, күнделікті ұқыпсыз жүргізгені үшін бағалар әлбетте төмендетілетін болады.

Білім алушылар білімін бағалау критерийлері:

95-100. А «Өте жақсы» - күнделіктегі жазбалар мазмұны тәжірибе тапсырмаарына сәйкес келеді, білім алушылардың оларды орындауға шығармашылық тәсілін бейнелейді, есепке тәжірибе материалдары (мектеп оқушылары диагностикасының қорытындылары, сыныптан тыс шараларды, сабақтардың конспект-жоспарларын, олардың талдауын әзірлеу, тәрбиелік жұмыстың жоспары және т.б.), білім алушының тәжірибесін сынып жетекшісі, пән мұғалімі, мектеп психологы жоғары бағалады, білім алушы есебінде тәжірибенің қысқа мазмұны, міндеттері мен мақсаттары көрініс табады.

90-94. А- «Өте жақсы» - күнделіктегі жазбалар мазмұны тәжірибе тапсырмаарына сәйкес келеді, білім алушылардың оларды орындауға шығармашылық тәсілін бейнелейді, есепке тәжірибе материалдары (мектеп оқушылары диагностикасының қорытындылары, сыныптан тыс шараларды, сабақтардың конспект-жоспарларын, олардың талдауын әзірлеу, тәрбиелік жұмыстың жоспары және т.б.), білім алушы есебінде тәжірибенің қысқа мазмұны, міндеттері мен мақсаттары көрініс табады.

85-89. В+ «Жақсы» - күнделіктегі жазбалар мазмұны тәжірибе тапсырмаларына сәйкес келеді, тапсырмалардың көбірегі жоғары шығармашылық деңгейде орындалған, есепке тәжірибе материалдары (мектеп оқушылары диагностикасының қорытындылары, сыныптан тыс шаралар, сабақтардың конспект-жоспарлары, олардың талдау зерттемелері, тәрбиелік жұмыстың жоспарлары және т.б.) қоса беріледі, білім алушының тәжірибесін сынып жетекшісі, пән мұғалімі, мектеп психологы жоғары бағалады, білім алушы есебінде тәжірибенің қысқа мазмұны, міндеттері мен мақсаттары көрініс табады.

80-84. В «Жақсы» - күнделіктегі жазбалар мазмұны тәжірибе тапсырмаарына сәйкес келеді, тапсырмалардың көбірегі жоғары шығармашылық деңгейде орындалған, есепке тәжірибе материалдары (мектеп оқушылары диагностикасының қорытындылары, сыныптан тыс шаралар, сабақтардың конспект-жоспарларының талдамасы, тәрбиелік жұмыстың жоспарлары және т.б.) қоса беріледі, білім алушының тәжірибесін сынып жетекшісі, пән мұғалімі, мектеп психологы жақсы бағалады, білім алушының есебі тәжірибенің міндеттері мен мақсаттарына сай келеді.

75-79. В- «Жақсы» - күнделіктегі жазбалар мазмұны тәжірибе тапсырмаарына сәйкес келеді, есепке тәжірибе материалдары (мектеп оқушылары диагностикасының қорытындылары, сыныптан тыс шаралар, сабақтардың конспект-жоспарларының талдамасы, тәрбиелік жұмыстың жоспарлары және т.б.) қоса беріледі, білім алушының тәжірибесін сынып жетекшісі, пән мұғалімі, мектеп психологы жақсы бағалады, білім алушының есебі тәжірибенің міндеттері мен мақсаттарына сай келеді.

70-74. С+ «Қанағаттанарлық» - күнделіктегі жазбалар мазмұны тәжірибе тапсырмаларына жеткілікті деңгейде сәйкес келеді, тәжірибелік қызметінің материалдары бар: өткізілген сабақтардың конспект-жоспарлары, жүргізілген тәрбиелік жұмыстың материалдары, білім алушының тәжірибесін сынып жетекшісі, пән мұғалімі, мектеп психологы қанағаттанарлық бағалады, есеп білім алушы жұмысының барлық басты бағыттары бойынша құрастырылған.

65-69. С «Қанағаттанарлық» - күнделікте тәжірибе тапсырмаларын орындағаны туралы жазбалар бар, тәжірибелік қызметінің материалдары бар: пән мұғалімдерінің бағасымен, өткізілген сабақтардың конспект-жоспарлары, жүргізілген тәрбиелік жұмыстың материалдары, білім алушының тәжірибесін сынып жетекшісі, пән мұғалімі, мектеп психологы қанағаттанарлық бағалады, білім алушының толық есеп бар.

60-64. С- «Қанағаттанарлық» - күнделікте тәжірибе тапсырмаларын орындағаны туралы жазбалар бар, тәжірибелік қызметінің материалдары үзінділермен берілген: пән мұғалімдерінің бағасымен, өткізілген сабақтардың конспект-жоспарлары, жүргізілген тәрбиелік жұмыстың материалдары бар, білім алушының тәжірибесін сынып жетекшісі, пән мұғалімі, мектеп психологы қанағаттанарлық бағалады, қысқа есеп бар.

55-59. D+ «Қанағаттанарлық» - күнделікте тәжірибе тапсырмаларын орындағаны туралы жазбалар бар, тәжірибелік қызметінің материалдары үзінділермен берілген: пән мұғалімдерінің бағасымен, өткізілген сабақтардың конспект-жоспарлары, жүргізілген тәрбиелік жұмыстың ішінара материалдары бар, есепте тәжірибенің негізгі мазмұны қысқаша баяндалған.

50-54. D «Қанағаттанарлық» - күнделікте тәжірибе тапсырмаларын орындағаны туралы жазбалар бар, тәжірибелік қызметінің материалдары үзінділермен берілген: пән мұғалімдерінің бағасымен, өткізілген сабақтардың конспект-жоспарлары, жүргізілген тәрбиелік жұмыстың ішінара материалдары бар, есепте жұмыстың басты бағыттары баяндалған.

0-49. F «Нашар» «Қанағаттанарлық» - күнделіктегі жазбалар мазмұны тәжірибе тапсырмаларына сай келмейді, тәжірибелік қызметінің материалдары лекцияның конспект-жоспарлары, мектептен тыс шаралардың талдамалары берілмеген, тәжірибе бойынша есеп жоқ.

Ұсынылған әдебиеттер тізімі

Негізгі:

1 Абдуллина О.А., Загряжкина Н.Н. Педагогическая практика студентов. – М., 2009. – 173 с.

2 Практика как основа профессиональной подготовки педагогов учебно-воспитательных учреждений. Алма-Ата, 2011. – 77 с.

3 Психологические основы педагогической практики студентов / Под ред. А.С. Чернышова. – М., 2010. – 139 с.

4 Психолого-педагогическая практика в системе образования / Ермолаева М.В., Захарова А.Е., Калинина Л.И., - М., 2009. – 288 с.

5 Соколова Н.Е., Михальчик Т.С. Методические указания к организации и проведению педагогической практики студентов – заочников педагогических институтов. М., 2012. 64 с.

Қосымша:

1 Вопросы практической психодиагностики и консультирования в вузе. / Под ред. Н.Н. Обозова. – Л., 1984. – 152 с.

2 Изучение личности школьника учителем / Под ред. З.И. Васильевой. – М., 1991. – 136 с.

3 Ингенкамп К. Педагогическая диагностика. – М., 1991. – 240 с.

4 Практикум по психологии / Под ред. А.И. Щербакова. – Л., 1970.

5 Психологическая диагностика / Под ред. К.М. Гуревича. – М., 1981. – 232 с.

6 Психологический анализ урока / Под ред. Н.Ф. Добрынина. – М., 1952. 119 с.

7 Психологический практикум в школе. – М., 1979. – 109 с.

8 Психолого-педагогические аспекты анализа урока в школах инновационного типа / Масырова Р.Р., Линчева А., Алматы, 1998. – 159 с.

9 Рогов Е.И. Настольная книга практического психолога: В 2 кн. – М., 1999. – 382 с.

ҚОСЫМША А

СОЦИАЛЬНЫЙ ПАСПОРТ СЕМЬИ

В социальном паспорте семьи отразить:

1.Общая характеристика семьи

-состав семьи (полная, неполная, малодетная, среднедетная, многодетная) разделенная (родители и дети);

-материальное положение семьи, бюджет семьи;

-социальный статус семьи;

-жилищные условия;

-основные проблемы, с которыми сталкивается семья;

-льготы и компенсационные выплаты семье;

-семейные правила, традиции и праздники, хобби и увлечения;

-основные семейные события, жизненный цикл семьи.

2.Диагностика психологического климата в семье, основных причин конфликтов семейных взаимоотношений с помощью различных методик и упражнений (семейная генограмма, семейные фотографии и видео, семейные планы, символические предметы, опросники, тесты, интервью, беседы).

3.Раздел изучения ребенка в семье: положение ребенка в семье, диагностика семейной и школьной ситуации ребенка, выявление первичной

социальной сети ребенка, анализ медико-социального и интеллектуально-психологического статуса ребенка, воспитание ребенка в семье (применение социологической, психологической, педагогической методик).

4.Программа работы с данной семьей.

ҚОСЫМША Б

**План-характеристика клиента социальной службы
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА
на клиента (только имя)
.....название учреждения
..... (год рождения)**

I. Общие сведения о клиенте и его семье

Сколько лет клиенту. Состав семьи (наличие или ее отсутствие), материальное положение семьи, социальный статус семьи, культурный уровень семьи, наличие асоциальных факторов и вредных привычек у родителей, родственников. Кто осуществляет воспитание в семье, имеется ли единство требований в воспитании. Режим дня клиента, трудовые обязанности. В какой форме осуществляется контакт между ним и семьей.

II. Данные медицинского обследования

В связи с охраной прав клиента диагноз ПМПК, а также особенности анамнеза в характеристике не указываются. Если есть необходимость и факты, то в редких случаях допустимо употреблять следующую трактовку “поступил в социальную службу помощи по рекомендации ПМПК”.

В характеристике необходимо отразить общее физическое развитие клиента, имеющиеся нарушения. Далее раскрываются особенности высшей нервной деятельности и характер поражений центральной нервной системы. Особенности сенсомоторной сферы (зрение, слух, речедвигательный аппарат, моторная скованность, расторможенность, нарушение координации движений, состояние мелкой моторики), наличие сложного дефекта. Также необходимо указать средства укрепления здоровья и методы коррекционной работы.

III. Особенности внимания и познавательной деятельности

Особенности внимания и познавательной деятельности раскрываются на основе наблюдений за клиентом, бесед с ним, изучения продуктов деятельности и результатов учебного труда.

1. Особенности внимания, в особенности произвольного, его объём. Легко ли привлекается внимание. Устойчивость, распределение, переключаемость внимания, отвлекаемость, рассеянность и их причины. Какие средства привлечения внимания наиболее эффективны для данного клиента.

2. Особенности ощущения и восприятия. Темп, полнота, правильность восприятия, узнавание объектов и явлений. Восприятие времени: знание и понимание мер времени, последовательности событий, их отдалённости или близости. Восприятие формы, величины, положения в пространстве.

3. Представления: полнота, фрагментарность, искаженность и уподобляемость.

4. Особенности памяти: запоминание (темп, объём, осознанность, точность). Характер запоминания информации (произвольность и продуктивность). Сохранение материала в памяти. Узнавание известного в новом материале. Характер воспроизведения: полнота, логичность, последовательность, характер ошибок при воспроизведении (повторяемость, привнесения, искажённость и др.). Уровень развития памяти: преобладание механической или словесно-логической памяти. Средства, применяемые для развития памяти и лучшего запоминания материала.

5. Особенности мышления. Активность или пассивность мышления, стереотипность, тугоподвижность, последовательность рассуждений, критичность. Умение устанавливать причинно-следственные связи, делать выводы, обобщать. Выполнение анализа, синтеза, сравнения, обобщений. Особенности усвоения понятий: умение выделить существенные признаки, дать определение. Какой вид мыслительной деятельности развит у клиента (наглядно-образный, понятийный).

6. Речь: степень развитости речи, способность понимания обращаемой речи. Характеристика словаря: объём словаря, особенности грамматического строя. Темп, выразительность и активность речи. Характер монологической речи: логичность, связность, завершённость. Характер диалогической речи: умение поддержать разговор, задавать вопросы и отвечать на вопросы, характер формулирования ответов. Особенности письменной речи: понимание текста, характер ошибок при письме, умение выразить мысль письменно, точность употребления слов и характер предложений. Затруднения в выполнении письменных работ: при списывании, письме под диктовку, самостоятельной работе. Соотношение устной и письменной речи. Наличие дефектов речи и их характер. Коррекционная работа логопеда.

VI. Личность и поведение

1. Нравственные качества клиента.

2. Отношение к труду и учёбе: положительное, индифферентное, отрицательное. Заинтересованность, трудолюбие, отношение к педагогам и воспитателям.

3. Дисциплинированность, отношение к правилам и требованиям, поведения в группе, в свободное время, в общественных местах. Уровень сформированности общественных норм. Мотивы дисциплинированности или нарушения дисциплины. Наличие чувства долга и ответственности.

4. Проявление волевых качеств. Наличие волевых черт характера, целенаправленность действий и поступков, решительность, умение преодолевать трудности и проявлять волевое усилие. Недостатки в развитии воли: лёгкая внушаемость, ведомость, податливость, своеволие, импульсивность, рассеянность, уход от трудностей и др. Уровень сформированности мотивов и потребностей, наличие дефектов правосознания и ценностно-нормативных ориентаций. Соотношение побудительной и смыслообразующей функции мотивов, уровень опосредованности мотивов.

5. Навыки культурного поведения: вежливость, предупредительность, чуткость, отзывчивость, опрятность. Степень устойчивости этих навыков.

6. Интересы к заданиям по трудовой деятельности, кружковой работе, спорту, играм и другим видам досуга. Разнообразие интересов, устойчивость, избирательность, направленность, осознанность, формы проявления интересов.

7. Особенности характера. Наличие нравственных черт характера: доброта, искренность, трудолюбие, сдержанность, скромность, честность, самокритичность, уверенность в себе, коллективизм. Наличие трудных черт характера: эгоизм, замкнутость, скрытность, негативизм, завышенные притязания, лень, лживость, капризность, вспыльчивость, агрессивность, драчливость и др.

8. Характер эмоций и высших чувств: устойчивость настроений, склонность к аффективным вспышкам, длительность и неадекватность переживаний, реакции на успех и неуспех. Уровень развития высших чувств: товарищество, честность, долг, честь, патриотизм, коллективизм и др. Уровень самооценки, наличие самокритичности, оценка других, прогнозирование собственного будущего.

9. Занимаемое место в коллективе, роль в коллективе (лидер, аутсайдер), уважение товарищей и его товарищами. Изолированность частичная или полная, её причины. Устойчивость отношений с товарищами. Наличие собственного мнения, умения считаться с общественным мнением и подчиняться ему. Наличие близких друзей.

10. Система взглядов, интерес к общественным событиям нашей страны. Стремление быть полезным коллективу и обществу.

11. Наличие вредных привычек, учётах в правоохранительных органах, социальных службах, органах системы профилактики. Уровень ориентировки в окружающем мире, уровень самостоятельности действий.

Наличие санитарно-гигиенических навыков, уровень их развития и способности применения их на практике.

V. Заключение

В качестве заключения психолого-педагогической характеристики необходимо отразить общее мнение о клиенте, сделать выводы об основных чертах личности, на которые можно положиться в дальнейшей работе с ним. Определить в чём проявляется апатичность развития личности и основной недостаток. Наметить пути дальнейшей коррекционно-воспитательной работы. Указать сторону дефекта, работа над которым представляет наибольшую трудность.

В конце характеристики необходимо указать дату её составления, а также специалистов, участвовавших в её составлении. Например, “характеристика составлена по материалам классного руководителя, социального работника...” с указанием ФИО и должности специалиста. Характеристика заверяется подписью руководителя учреждения.